

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

	Koordinator	Vrsta studije	Naziv studije/projekta	Radovi iz studije/projekata
1.	Dr Ljiljana Radulović	Multicentrično, randomizovano, dvostruko slijepo ispitivanje faze 3 koje procjenjuje efikasnost, bezbijednost i podnošljivost lijeka IMU-838 u odnosu na placebo kod odraslih pacijenata oboljelih od relapsne multiple skleroze	ENSURE	
Studija ENSURE je multicentrična, randomizovana, dvostruko slijepa studija 3. faze za procjenu efikasnosti, bezbijednosti i podnošljivosti IMU-838 u odnosu na placebo kod odraslih sa relapsirajućom multiplom sklerozom (ENSURE-1). U ovom trenutku je završen glavni terapijski period koji je trajao 15 meseci, te se sada nalazi u Open Label Periodu. U studiji učestvuje samo jedan pacijent, kako u terapijskom periodu, tako i u ekstenziji studije. Studija se izvodi saglasno principima dobre prakse, uz redovno izvještavanje ka Etičkom komitetu KCCG.				
2.	Dr Marko Vuković	Multicentrična prospektivna studija	Biomarkeri kod karcinoma bešike: kliničko-patološki značaj ekspresije Ki-67, p53 i CD-31	
Studija BIOMARKERI KOD KARCINOMA MOKRAĆNE BEŠIKE: KLINIČKO-PATOLOŠKI I PROGNOСТИČKI ZNAČAJ EKSPRESIJE KI-67, P53 I CD-31 Dizajn: retrospektivna studija (pacijenti liječeni u periodu od 2019 do 2023 godine). Cilj studije: Utvrditi da li promjena imunohistohemijske ekspresije markera angiogeneze (CD-31) pokazuje korelaciju sa biomarkerima Ki-67 i p53 i da li je njihova ekspresija, u uzorku tkiva dobijenom transuretralnom resekcijom, povezana sa recidivom ili progresijom bolesti, kod pacijenata sa NMIBC. Studija uključuje dvije nezavisne grupe ispitanika: u prvoj grupi je 41 pacijenta sa tumorima gradusa $\geq$G2, pri čemu je 27 pacijenata sa T1G3; u drugoj grupi je 44 pacijenta sa tumorima gradusa $<$ G2, pri čemu je 39 pacijenata sa TaG1. Kontrolna grupa od 20 pacijenata sa uzorkom tkiva iz sluznice bešike bez znakova postojanja tumora. Kriterijumi uključivanja u studiju: osobe $>$ 18 godina, bez znakova mišićne invazije na uzorku (NMIBC), transuretralna resekcija tumora kao modalitet liječenja; Kriterijumi isključivanja iz studije: pacijenti kod kojih je došlo do gradusne progresije na BCG terapiji, pacijenti sa konkomitantnim CIS-om i T1G3				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

tumorom, pacijenti sa dvojnim malignitetima. Mjesto sprovođenja studije: KCCG, Klinika za urologiju. Očekivano vrijeme završetka studije: jun 2025 godine.				
3.	Dr Marko Vuković	Međunarodna, multicentrična, prospektivna studija	Ward AdmiSsion of Haematuria: an Observational Multicentre Study (WASHOUT)	
WASHOUT studija je međunarodna, multicentrična prospektivna studija koja ima za cilj da definiše protokol dijagnostike i liječenja pacijenata sa hematurijom nakon urgentnog bolničkog prijema. Dizajn: Prospektivna studija sa periodom regrutacije pacijenata od godinu dana (počevši od januara 2024). Planirani završetak studije: jun 2025 godine. Opis studije: Pregled pacijenata i obrada dobijenih podataka biće obavljeni od strane nadležnih urologa ili članova tima koji imaju pristup podacima, kao dio njihove kliničke uloge. Anonimni podaci o pacijentima učesnicima studije biće unijeti u onlajn bazu podataka (REDCap) koja pripada Univerzitetском koledžu u Londonu (Reviziju će sprovoditi britanski urološki istraživački tim sa saradnicima (BURST)). Prikupljaju se samo podaci koji su rutinski dostupni iz lokalne baze podataka. Kriterijumi za uključivanje: pacijenti stariji od 18 godina, primljeni u sekundarnu ili tercijernu zdravstvenu ustanovu zbog makrohematurije. Kriterijumi za isključivanje iz studije: makrohematurija uzrokovana plasiranjem urinarnog katetera, urološka trauma, hospitalizacija kraća od 24h. Primarni cilj studije: dužina hospitalizacije pacijenata sa hematurijom; sekundarni cilj studije: stopa mortaliteta u toku prvih 90 dana od prijema, incidenca ponovnih prijema u bolnicu, stepen potrošnje resursa zdravstvenog sistema. Link za online pristup studiji: https://bursturology.com/project/washout/				
4.	Prof. dr Miodrag Radunović	Projekat BIOCAN - nacionalni naučnoistraživački projekat koji se realizuje kroz strateško partnerstvo između Medicinskog fakulteta UCG i Fakulteta za informacione sisteme i tehnologije UDG, gdje je KCCG partnerska institucija na projektu. Projekat je odobren za finansiranje od strane Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, u okviru Konkursa za	Ispitivanje dijagnostičkog potencijala multimodalnih biomarkera za detekciju kolorektalnog karcinoma - BIOCAN	Ždralović M et al. Advances in microRNAs as Emerging Biomarkers for Colorectal Cancer Early Detection and Diagnosis. Int J Mol Sci. 2024;25(20):11060

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

		sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata		
Projekat BIOCAN – Ispitivanje dijagnostičkog potencijala multimodalnih biomarkera za detekciju kolorektalnog karcinoma. Projektne aktivnosti sprovode se u skladu sa relevantnim etičkim standardima, uz prethodno odobrenje Etičkih komisija Medicinskog fakulteta (br. 378/2), Kliničkog centra Crne Gore (br. 03/01-6812) i Doma zdravlja Podgorica (br. 05/17-2725). Cjelokupno naučno istraživanje, koje podrazumijeva regrutaciju pacijenata, prikupljanje i obradu bioloških uzoraka i kliničkih podataka izvodi se u laboratorijama Centra za naučnoistraživački rad Medicinskog fakulteta, Domu zdravlja Podgorica i KCCG. Glavni cilj projekta BIOCAN jeste identifikacija novih, pouzdanih biomarkera za rano otkrivanje kolorektalnog karcinoma, s ciljem poboljšanja dijagnostičkih metoda, prognoze i ishoda liječenja. Projekat se fokusira na analizi i poređenju nivoa ekspresije četiri odabrane mikroRNK u plazmi pacijenata sa adenomima, pacijenata sa kolorektalnim karcinomom i kod zdravih ispitanika. Kombinovanjem sa postojećim metodama skrininga, novi neinvazivni, sigurni, visoko specifični i osjetljivi biomarkeri mogu značajno unaprijediti dijagnostičku tačnost, omogućiti raniju detekciju bolesti i doprinijeti smanjenju opterećenja zdravstvenog sistema uzrokovanim ovom bolešću. Svi podaci u okviru projekta prikupljaju se na strukturiran i standardizovan način, uz strogu kontrolu preanalitičkih varijabli i harmonizaciju propisa sa relevantnim regulativama, čime se uspostavlja temelj za formiranje prve kancerske biobanke u Crnoj Gori. Ova biobanka će služiti kao nacionalna platforma za inovativna biomedicinska istraživanja, sa posebnim fokusom na razvoj personalizovane medicine. Dodatno, projektom je predviđen razvoj sopstvenog softvera - Biobank Information Management System (BIMS), koji će omogućiti efikasno upravljanje biološkim uzorcima i pratećim kliničkim podacima, čije uspostavljanje je u završnoj fazi. Veb sajt: www.biocan.ucg.ac.me.				
5.	Dr Danilo Radunović	Prospektivna kohortna studija	CompCure ERKReg – subregistar prospektivna kohortna studija o C3 glomerulonefritisu i IC membranoproliferativnom glomerulonefritisu	
STUDIJA “CompCure ERKReg subregister Prospective Cohort Study on C3G and IC-MPGN” (CompCure ERKReg – subregistar prospektivna kohortna studija o C3 glomerulonefritisu i IC membranoproliferativnom glomerulonefritisu). Istraživanje se sprovodi od strane Evropskog registra rijetkih bubrežnih bolesti i Univerzitetske bolnice Heidelberg, Njemačka, a KCCG je jedan od centara uključenih u ovo istraživanje. Glavni cilj studije je da se uspostavi kohorta C3G pacijenata postavljanjem registra za				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

longitudinalno praćenje evolucije bolesti. Studija predviđa uključivanje pacijenata koji pate od ove rijetke grupe bolesti. Projekat kohortne studije ima dva glavna cilja. Prvi cilj je olakšati studije koje će omogućiti bolje razumijevanje interakcija između gena, okoline i načina života koji uzrokuju uticaj na C3 glomerulopatije. Drugi cilj je korištenje ovog razumijevanja za podsticanje razvoja novih terapija i preciznih medicinskih pristupa za ovu grupu bolesti.

6.	Dr Danilo Radunović	Registar, istraživanja St Louis University, SAD	LDGen Registry " – Living Donor Genetic Registry - Genetski registar živih donora bubrega	Caliskan Y et al. Genetic Evaluation of Living Kidney Donor Candidates: Results from the LDGen Registry: SA-PO968. J Am Soc Nephrol.35(10S):10.1681/ASN.2024wjzmzmf2, 2024.
----	---------------------	---	---	---

STUDIJA „LDGEN REGISTRY”– Living Donor Genetic Registry - Genetski registar živih donora bubrega“LDGen Registry"

(Genetski registar živih donora bubrega) je istraživanje koje se sprovodi od strane istraživača na St Louis University iz SAD a, a KCCG je jedan od centara uključenih u ovo istraživanje. Radi se o presječnoj studiji koja ima za cilj bolje razumijevanje genetske dijagnoze i genetskih varijanti koje se mogu naći u populaciji živih donora bubrega i poboljšanje pravilnog genetskog testiranja u evaluaciji donora. Nalazi studije LDGen registra trebaju pomoći da se razumiju razlike u trenutnim praksama koje se primjenjuju u genetskom testiranju za procjenu živih donora bubrega i da se identifikuju genetski aleli rizika kod pre-simptomatskih živih kandidata za donore bubrega. Era genomike nefroloških bolesti je u nastajanju i na pragu ulaska u mainstream praksu u centrima za transplantaciju. Usklađeni naporu unutar zajednica nefrologije i transplantacije je da se šire informacije o tehnologijama, prednostima i potencijalnim rizicima i mogu poslužiti kao osnova za usvajanje najboljih praksi u testiranju potencijalnih kandidata za donore i primatelje bubrežnih graftova.

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

7.	Dr Sanja Lekić	Međunarodna studija	Real-world research of treatment patterns in early HER2-positive breast cancer patients from Serbia and Montenegro (HEReNA)	
Studija “Real-world treatment patterns in patients with human epidermal growth factor receptor 2 (HER2) - positive early breast cancer in Serbia and Montenegro – HEReNA” Ciljevi: Neoadjuvantna hemoterapija sa dvostrukom ciljanom terapijom značajno je poboljšala ishode kod HER2-pozitivnog ranog karcinoma dojke (BC). Potpuni patološki odgovor (pCR) je korišćen kao krajnja tačka u neoadjuvantnim randomizovanim kontrolisanim studijama, pokazujući snažnu korelaciju sa klinički značajnim ishodima preživljavanja. Ova studija pruža real-time dokaze o ranim HER2-pozitivnim lokalnim obrascima liječenja karcinoma dojke u Srbiji i Crnoj Gori sa fokusom na učestalost inicijacije neoadjuvantnog lečenja (NAT) u odnosu na operaciju unapred i stope pCR posle NAT-a. Metode: Ovaj retrospektivni pregled grafikona uključivao je pacijente sa stadijumom II-III HER2+ BC koji ispunjavaju uslove za neoadjuvantno lečenje 2022. Demografski, klinički i patološki podaci su izvučeni iz izveštaja o patologiji i medicinske dokumentacije. pCR je definisan kao odsustvo invazivnog kancera u dojci i aksilarnim čvorovima (ipT0/is ipN0). Rezultati: Uključeno je 189 pacijenata iz pet referentnih centara u Srbiji i 58 pacijenata iz referentnog centra u Crnoj Gori. Većina pacijenata je imala BC prikazan u kliničkom stadijumu II (68,25% u Srbiji, 72,41% u Crnoj Gori). U Srbiji je 63,49% pacijenata bilo pozitivno na hormonske receptore (HR) (ER-pozitivno 62,43%, PR-pozitivno 45,5%), dok je u Crnoj Gori 63,79% bilo HR-pozitivno (ER-pozitivno 60,34%, PR-pozitivno 37,93%). Ki67 $\geq$20% pronađen je kod 85,71% pacijenata u Srbiji i 89,65% u Crnoj Gori. NAT u Srbiji primalo je 86,77% pacijenata, pretežno AC + THP (antraciklin i ciklofosfamid, a zatim trastuzumab (H) + pertuzumab (P) + taksan) protokol (98,78%). U Crnoj Gori 62,07% je primilo NAT, pretežno THP protokol (83,34%). Nakon NAT-a, pCR je postignut kod 50% i 75% pacijenata u Srbiji i Crnoj Gori. Među onima koji su postigli pCR, češći su bili PR negativni (65,85% u Srbiji, 85,18% u Crnoj Gori) i ER negativni (52,44% u Srbiji, 55,56% u Crnoj Gori). Većina pacijenata sa postignutim pCR je imala II stadijum BC (64,63% u Srbiji, 81,48% u Crnoj Gori) i Ki67 $\geq$20% (95,12% u Srbiji, 96,30% u Crnoj Gori). Mastektomija je urađena kod 64,63% pacijenata koji su postigli pCR u Srbiji i 85,18% u Crnoj Gori. Zaključci: NAT je standardni tretman za stadijum II-III HER2+ BC u Srbiji i Crnoj Gori, sa boljim pCR stopama u ranijim fazama. Pored toga, pacijenti sa ER-negativnim, PR-negativnim i visokim Ki67 indeksom imali su veće stope pCR-a. Ovi nalazi su u skladu sa prethodnim neoadjuvantnim kliničkim ispitivanjima i studijama sa real-time podacima.				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

8.	Prof. dr Brigita Smolović	Prospektivna, opservaciona, jednocentrična, longitudinalna studija za procjenu dugoročne kliničke koristi kod biološki naivnih pacijenata sa inflamatornim bolestima crijeva u Crnoj Gori	ENTran-M Vedolizumab 4024 (EUPAS32914) 32914)	
ENTran-M Vedolizumab 4024 (EUPAS32914) Prospektivna, opservaciona, jednocentrična, longitudinalna studija za procjenu dugoročne kliničke koristi kod biološki naivnih pacijenata sa inflamatornim bolestima crijeva u Crnoj Gori u periodu od 2 godine koja se sprovodi pod pokroviteljstvom farmaceutske kompanije Takeda. Naša studija po prvi put prikuplja lokalne podatke o upotrebi VDZ u liječenju pacijenata sa UC i CD koji primaju VDZ kao prvu liniju biološke terapije. Primarni cilj: procijeniti dugoročnu kliničku korist putem stope prekida terapije za biološki naivne pacijente sa inflamatornom bolešću crijeva liječenih vedolizumabom u trajanju od 2 godine. Sekundarni ciljevi su: procjena kliničke i endoskopske remisije kod pacijenata liječenih vedolizumabom u kliničkoj praksi ; procjena efekta vedolizumaba na kvalitet života pacijenta; procjena uloge laboratorijskih testova (markeri biološke aktivnosti kao što su CRP i fekalni kalprotektin) kao dodatne mjere u upravljanju bolešću; procjena bezbjednosnog profila vedolizumaba. Preliminarni rezultati studije su prikazani na IBD Akademija u Beogradu, u januaru 2025. godine Svi pacijenti su regrutovani, završetak studije je planiran u junu 2026.godine				
9.	Dr Irena Marić	Prospektivna kohortna studija	Dugoročni rezultati liječenja atrezije jednjaka kod djece	
DUGOROČNI REZULTATI LIJEČENJA ATREZIJE JEDNJAKA KOD DJECE, je prospektivna kohortna studija. Glavno istraživanje se sprovodi od strane The Queen Silvia Children's Hospital SU/Ostra Gothenburg-Švedska. Uključeni su centri iz 22 zemlje, a IBD KCCG je jedan od centara uključenih u ovo istraživanje. Za istraživanje će se koristiti podaci dostupni u istorijama bolesti, protokolima, i bolničkom informacionom sistemu od pacijenata operisanih i liječenih zbog atrezije jednjaka. Cilj istraživanja je utvrditi specifičnost zdravstvenih tegoba na osnovu anamneze i statusa, procjena kvaliteta života ispitanika korišćenjem upitnika, a sve u cilju formiranja obrasca kliničkog praćenja kvaliteta života djece rođene sa atrezijom jednjaka. Studija je anonimna, nekomercijalna i bez finansijske naknade. Projekat kohortne studije ima za cilj da utvrdi učestalost „long term“ komplikacija i kvaliteta života djece rođene sa				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

atrezijom jednaka, kao i faktore rizika perioperativnog perioda , incidencu i karakteristike kasnih komplikacija i kvaliteta života , sve u cilju formiranja dugoročnog follow-up-a tj.praćenja ovih pacijenata. Ukupna dužina trajanja ispitivanja: 6-12 mjeseci.				
10.	Dr Ana Ostojić	Sponzorisan od strane Robert Koh Instituta iz Berlina, Intenzivna njega, ECMO, monitoring. Podizanju nivoa rada i standarda liječenja u jedinicama intenzivne njege u KCCG	WASP project (Western Balkan Strategic Partnership)	
WASP STUDIJA – U pitanju je trogodišnja edukacije iz intenzivne medicine u okviru WASP projekta (Western Balkan Strategic Partnership), a koji je sponzorisan od strane Robert Koch Instituta iz Berlina. Dio ovog projekta koji se odnosi na edukaciju iz intenzivne medicine je počeo u januaru mjesecu 2023.god. i odvija se u vidu webinar-a u trajanju od 1,5h na dvonedeljnom nivou. Realizovan je drugi i poslednji odlazak u Charité bolnicu ovim povodom (prvi je bio u februaru 2024. godine, takođe u trajanju od jedne radne nedelje.) Edukacija se odvijala u nekoliko navrata i tokom dolazaka dr Martine Gasner iz Charité bolnice u KCCG. Krajnji cilj ove edukacije je sticanje Evropske diplome za intenziviste (EDIC – European Diploma in Intensive Care), koja se dobija nakon uspješno položenog pismenog i usmenog dijela ispita. Na ovaj način, teži se ne samo individualnom stručnom usavršavanju ljekara, već i podizanju nivoa rada i standarda liječenja u jedinicama intenzivne njege u KCCG.				
11.	Dr Milorada Nešović	UNICEF, MZ Strategija razvoja zdravstvenog sistema	Poboljšanje kvaliteta njege majke i novorođenčadi u Crnoj Gori	
9. Projekat „UNAPREĐENJE KVALITETA BOLNIČKE NJEGE MAJKI I NOVOROĐENČADI U CRNOJ GORI“ Uz podršku Kancelarije UNICEF-a za Crnu Goru /obezbjedena finansijska sredstva/ a u saradnji sa Kliničkim Centrom Crne Gore, <i>LDS Charities</i> i Ministarstvom zdravlja, sprovodi se projekat „Unapređenje kvaliteta bolničke njege majki i novorođenčadi u Crnoj Gori“. Svrha projekta je da obezbijedi izgradnju kapaciteta i prateću superviziju za osoblje u zdravstvenim ustanovama za porodilje i novorođenčad u Crnoj Gori u cilju jačanja i poboljšanja kvaliteta zaštite majki i novorođenčadi u Crnoj Gori. Sprovođenje projekta je planirano u periodu od 1.07.-31.12.2024.godine. Projekat se sastoji iz dva dijela:				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

1. Suportivna supervizija neonatalne reanimacije 2. Izrada protokola za njegu novorođenčadi u skladu s praksom zasnovanom na dokazima i međunarodnim smjernicama: 1. Osnovna njega za sve bebe 2. Osnovna njega za male bebe 3. Neonatalna reanimacija 4. Upotreba Bubble CPAP (bCPAP) Prvi dio projekta, obilazak 9 porodilišta i sprovođenje obuke i supervizije, izrada izveštaja je završen. Iz opravdanih razloga kasnimo sa radom na drugom dijelu projekta jer je rad na ovom dijelu je pratio niz problema. Uz saglasnost UNICEF-a, završetak drugog dijela projekta je planiran do 31.marta 2025.godine ali je i taj rok produžen do kraja aprila 2025.godne.				
12.	Dr sc. med. Maja Raičević	Studija u svrhu kreiranja međunarodnog registara za dijabetes kod djece i adolescenata koji je osnovala grupa istraživača iz Hanovera (Njemačka).	SWEET studija	
SWEET studija se odnosi na međunarodni registar za dijabetes kod djece i adolescenata koji je osnovala grupa istraživača iz Hanovera (Njemačka). Trenutno studija prikuplja podatke iz više od 144 centra za dijabetes, iz oko 60 zemalja širom svijeta, a KCCG se priključio registru krajem 2022. Godine. Podaci se statistički obrađuju dva puta godišnje, a pored naučno značajnih informacija, rezultat je izvještaj na osnovu kojeg je moguće porediti njegu, liječenje i praćenje pacijenata u našoj ustanovi sa drugim zdravstvenim centrima. SWEET studija je iznjedrila brojne publikacije u prestižnim međunarodnim časopisima. Trajanje studije je u ovom trenutku nedefinisano.				
13.	Dr Iva Ivanović	UNICEF, MZ Strategija ranog razvoja djeteta	Strategija ranog razvoja djeteta	
U okviru implementacije Strategije ranog razvoja djeteta, od strane Kliničkog centra Crne Gore, organizovane su četiri multidisciplinarna obuke „Teorijska i interaktivna obuka o neurorazvojnim poremećajima i ranoj intervenciji“ za pedijatre, vaspitače i medicinske sestre iz zdravstvenog i obrazovnog sektora. Obuka je obuhvatila teme ranog prepoznavanja poremećaja, sa fokusom na poremećaje iz spektra autizma, značaj rane intervencije i socijalne stimulacije u različitim sredinama. Učestvovalo je više od 140 polaznika, a predavanja su držali stručnjaci iz Centra za rani razvoj Kliničkog centra Crne Gore, Doma zdravlja, Instituta za javno zdravlje, Ministarstava zdravlja,				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, kao i Centra za socijalni rad i Resursnog centra. Teme su obrađivane kroz teorijska izlaganja i praktične grupne aktivnosti, uz razmjenu iskustava iz prakse. Učesnici su iskazali veliko interesovanje, posebno za oblasti rane detekcije i intervencije, kao i za unapređenje podrške porodicama. Identifikovani su ključni izazovi poput nedostatka kadrova, prostornih kapaciteta i vremena za rad sa djecom. Kao prijedlozi za unapređenje rada istaknuta je potreba za češćim edukacijama, boljom međusektorskom saradnjom i formiranjem stručnih timova za podršku djeci sa razvojnim izazovima. Ova obuka predstavlja značajan korak ka jačanju sistema rane intervencije u Crnoj Gori, u skladu sa strateškim ciljevima.

Takođe, u okviru implementacije Strategije ranog razvoja djeteta, održana je specijalizovana obuka “Poremećaji hranjenja po tipu probirljivosti kod dece sa autizmom” za 35 učesnika (defektolozi, logopedi, psiholozi, pedijatri, medicinske sestre iz vrtića). Predavači su bili iskusni stručnjaci iz Instituta za mentalno zdravlje u Beogradu, koji su prethodno prošli obuku od strane PhD BCBA Vivian Ibañez, aktuelne koordinatorke Florida Centra za pedijatrijske poremećaje hranjenja pri Univerzitetu Florida i Centru za Autizam i Neurorazvojne poremećaje. Tema je bila primjena naučno dokazanih intervencija za regulisanje poteškoća u hranjenju kod djece sa smetnjama u razvoju, s posebnim fokusom na djecu sa poremećajem iz spektra autizma. Obradene su teme posmatranja ponašanja tokom obroka, funkcionalne procjene, izbora potkrepljenja, izrade strategija intervencije i obuke roditelja. Poseban akcenat stavljen je na multifaktorsku etiologiju poremećaja hranjenja i značaj saradnje sa drugim zdravstvenim radnicima. Obuka je bila usmjerena na jačanje praktičnih znanja i uspostavljanje efikasnog kliničkog toka intervencije. Planiran je nastavak ovih edukativnih aktivnosti s ciljem boljeg i pravovremenog prepoznavanja neurorazvojnih poremećaja, primjeni rane intervencije u sredinama u kojima dijete najčešće boravi, kao i pružanju sistemске, kvalitetne i kontinuirane podrške djeci i porodicama sa neurorazvojnim teškoćama.

14.	dr Jevto Eraković	Multicentrična, neintervencijska studija faze IV koja ispituje efektivnost lijeka okrelizumab kod pacijenata sa relapsno-remitentnom i primarno-progresivnom formom multiple skleroze	MUSICALE	
Studija MUSICALE (A Multicentre Non-interventional Study to Assess the Real-world Effectiveness of Ocrelizumab in Patients With Relapsing or Primary Progressive Multiple Sclerosis) je multicentrična, neintervencijska studija faze IV koja ispituje efektivnost lijeka okrelizumab kod pacijenata sa relapsno-remitentnom i primarno-progresivnom formom multiple skleroze. Klinika za neurologiju Kliničkog centra Crne Gore je jedan od 160 centara širom svijeta u kojima se sprovodi ova studija. Iz KCCG u studiju je uključeno 25 pacijenata - prvi pacijent u studiju uključen aprila 2019. godine, a posljednji marta 2021. godine. Do sada je 21 pacijent završio učešće u studiji, a još 4 pacijenta su aktivna u studiji. Studija se izvodi saglasno principima dobre prakse, uz redovno izvještavanje ka Etičkom komitetu KCCG.				
15.	Dr Sanja Gluščević	Sumaira Fondacija, SAD, Grant	NMOSD and MOGAD in Montenegro: Clinical	

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

			Aspects, Pain and Community Impact”	
Studija “NMOSD and MOGAD in Montenegro: Clinical Aspects, Pain and Community Impact”, koja se sprovodi kroz finansijsku podršku Sumaira Fondacije, globalnoj organizaciji posvećenoj podizanju svijesti o rijetkim neurološkim bolestima, kao što su bolesti iz spektra neuromijelitis optika (NMOSD) i bolest udružena sa prisustvom antitijela na mijelin oligodendrocitni glikoprotein (MOGAD), te osnaživanju pacijenata kroz podršku i edukaciju. Sumaira Fondacija, osnovana 2014. godine, aktivno radi na unapređenju razumijevanja ovih kompleksnih stanja, smanjenju nejednakosti u pristupu, dijagnostici i liječenju širom svijeta ali i finansirajući mala istraživanja vezana za NMOSD i MOGAD. U okviru saradnje sa Fondacijom, dr S. Glušević je uspješno konkurisala na međunarodni konkurs za finansiranje istraživačkih projekata posvećenih ovim bolestima. Od 47 prijava iz 18 zemalja, odobreno je samo 7 projekata, uključujući i gore navedeni. Ovaj projekat će prvi put detaljno istražiti kliničke karakteristike, prisustvo boli i društveni uticaj ovih bolesti u crnogorskoj populaciji, koristeći standardizovanu metodologiju u skladu sa globalnim praksama. Rezultati istraživanja, koji će biti objavljeni u naučnom časopisu, ne samo što će pružiti uvid u stanje u Crnoj Gori, već će omogućiti i komparativne analize sa podacima iz drugih zemalja.				
16.	Dr sc. med Aleksandar Čelebić	COST EU project	a) CA21135 Modelling immunotherapy response and toxicity in cancer (IMMUNO-model)-učešće u radnoj grupi b) CA21140 Interception of Oral Cancer Development (INTERCEPT)-član upravnog odbora c) CA21152 Implementation Network Europe for Cancer Survivorship Care (INE-CSC)-učešće u radnoj grupi	1. Prue G et al. Models of care and associated targeted implementation strategies for cancer survivorship support in Europe: a scoping review protocol. BMJ Open 2025;15:e085456. (iz projekta: CA21152 Implementation Network Europe for Cancer Survivorship Care (INE-CSC) – projekat je u toku). 2. Ristic-Medic D et al. The Impact of an Anti-Inflammatory Diet on

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

				Serum Atherogenic indices and Anthropometric Parameters in Breast Cancer Patients receiving Aromatase Inhibitors (prihvaćen Abstract za 23rd International Congress of Nutrition of IUNS, Paris, avgust 2025., sa saradnicima iz projekta: CA21152 Implementation Network Europe for Cancer Survivorship Care (INE-CSC) – projekat je u toku).
16a) CA21135 Modelling immunotherapy response and toxicity in cancer (IMMUNO-model) IMMUNO-model COST Action CA21135 predstavlja evropski naučni projekat čiji je cilj razvoj i standardizacija prekliničkih modela za proučavanje efikasnosti i toksičnosti imunoterapije kod raka. Projekat okuplja istraživače iz akademskih, kliničkih i industrijskih sektora, promovišući multidisciplinarnu saradnju i razmjenu znanja. Ima za cilj unapređenje razumijevanja mehanizama djelovanja imunoterapije, identifikaciju biomarkera i poboljšanje kliničkog ishoda kod oboljelih. U okviru projekta biće uspostavljena javno dostupna baza podataka sa standardizovanim protokolima, organizovane edukativne aktivnosti i naučne misije. Projekat podstiče prenos znanja između laboratorijskih i kliničkih timova, uz saradnju s biotehnološkim kompanijama. Kroz ovaj pristup se jača personalizovana medicina i kreiraju efikasnije imunoterapijske strategije. Vizija IMMUNO-modela je da postane evropska referentna mreža za imunoonkološka istraživanja. Biće razvijene smjernice za eksperimentalne modele, evaluacija terapija i validacija biomarkera. Aktivnosti uključuju godišnje konferencije, radionice i treninge za doktorande i postdoktorande. Ova COST akcija usmjerena je ka kreiranju				

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

inovativnih terapija uz smanjenje toksičnosti i povećanje efikasnosti imunoterapije. Konačni rezultat biće bolji dizajn kliničkih studija, smanjenje geografskih razlika u liječenju i doprinos održivosti zdravstvenih sistema. Trajanje projekta: 02.11.2022.-01.11.2026.

16 b) CA21140 Interception of Oral Cancer Development (INTERCEPTOR)

INTERCEPTOR je evropski COST projekat usmjeren na presretanje razvoja oralnog karcinoma kroz unapređenje prevencije i praćenja potencijalno malignih poremećaja usne duplje (OPMD). Cilj projekta je razvoj multidisciplinarnog pristupa koji integriše kliničku praksu, translaciona istraživanja i e-zdravstvo. Projekat okuplja 108 učesnika iz 23 zemlje kako bi se unaprijedilo rano otkrivanje i spriječila maligna transformacija OPMD. Kroz analizu putanja bolesti i korišćenje realnih podataka, razvijaju se personalizovane strategije za prevenciju. Planira se izrada standardizovanih protokola za kliničku evaluaciju, prikupljanje uzoraka i histopatološku dijagnozu. INTERCEPTOR će uspostaviti evropski registar pacijenata sa OPMD i mrežu centara za klinička ispitivanja. Fokus je na razvoju novih biomarkera i farmakoloških pristupa za sprječavanje oralnog karcinoma. Uključeni su i aspekti zdravstvene ekonomije, etike i javnih politika u cilju implementacije održivih preventivnih mjera. Projekat povezuje medicinske i dentalne stručnjake, bioinformatičare, socijalne naučnike i predstavnike pacijenata. Planirane su i obuke, razmjene istraživača i edukacija mladih istraživača. INTERCEPTOR promovise zdravlje građana kroz uvođenje inovacija i precizne medicine u svakodnevnu praksu. Biće razvijeni eHealth alati za praćenje pacijenata i digitalne platforme za samopregled. Projekat doprinosi razumijevanju biološke heterogenosti OPMD i identifikaciji visokorizičnih pacijenata. Očekuje se smanjenje mortaliteta, poboljšanje kvaliteta života i racionalizacija troškova liječenja oralnog karcinoma. U razvoju su novi algoritmi za praćenje simptoma, psihološkog stanja i životnog stila pacijenata. Projekat podržava transparentno odlučivanje o finansiranju preventivnih metoda. Inicijativa je u skladu sa Misijom za borbu protiv raka Evropske komisije. Poseban akcenat stavlja se na standardizaciju procedura i harmonizaciju praksi između zemalja članica. Projekat ima potencijal da postane referentna mreža za prevenciju oralnog karcinoma u Evropi. Trajanje projekta: 14.11.2022.-13.11.2026.

16c) CA21152 Implementation Network Europe for Cancer Survivorship Care (INE-CSC)

INE-CSC je evropski COST projekat koji ima za cilj unapređenje postterapijske njege osoba koje su preživjele rak. Projekat odgovara na sve veći broj onkoloških pacijenata koji žive dugo nakon završetka liječenja, ali imaju brojne fizičke, psihološke i socijalne potrebe. Postojeći zdravstveni sistemi ne pružaju koordinisanu i održivu njegu za ovu rastuću populaciju. INE-CSC okuplja istraživače, kliničare, pacijente i donosioca odluka iz više od 30 zemalja. Glavni cilj je da se razvije održiv, sistemski model brige o preživjelim kroz

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

integraciju naučnih dokaza u kliničku praksu. Planira se razvoj veb-platforme sa alatima i vodičima za zdravstvene radnike. Projekat obuhvata i digitalna rješenja, kao što su elektronski obrasci za samoprocjenu pacijenata i virtuelne klinike. Akcenat se stavlja na personalizovanu, stratifikovanu njegu zasnovanu na riziku i potrebama pojedinca. INE-CSC podržava interdisciplinarnu saradnju i razmjenu znanja između zemalja sa različitim kapacitetima. Posebna pažnja posvećena je podizanju svijesti o potrebama preživjelih, smanjenju nejednakosti i promociji zdravlja. Projekat doprinosi strategiji EU „Europe’s Beating Cancer Plan“ i misiji „Living Better and Longer“. Projekat promoviše uključivanje mladih istraživača i balansiran geografski i rodni pristup. Prepoznaje se važnost brige o mentalnom zdravlju, zapošljavanju i reintegraciji u društvo. U fokusu su i digitalna rješenja koja omogućavaju skalabilnu i pristupačnu njegu. INE-CSC ima potencijal da unaprijedi kvalitet života za više od 20 miliona preživjelih od raka u Evropi. Trajanje projekta: 26.10.2022.-25.10.2026.

17.	Dr sc. med Marina Jakšić	COST EU project	CA23119, SENESCENCE2030: Targeting Cell Senescence to Prevent Age-Related Diseases	
Sprečavanje ili ublažavanje bolesti povezanih sa starenjem predstavlja značajan savremeni socio-medicinski izazov. Znanje o ćelijskim i molekularnim mehanizmima koji su do sada identifikovani kao "obilježja starenja" omogućavaju eksperimentalne strategije za modulaciju starenja i poboljšanje dužine i kvaliteta života. Kroz angažman sa međunarodnim partnerima, SENESCENCE2030 generiše interdisciplinarnu i međusektorsku mrežu stručnjaka za geronauku i starenje, olakšavajući sticanje novih vještina i znanja među mladim istraživačima, medicinskim osobljem i inovatorima iz ciljnih zemalja inkluzivnosti. SENESCENCE2030 ide dalje od najsavremenijeg otvaranja razmjene znanja o starenju i senoterapiji, pokušavajući da prevaziđe poteškoće koje sprečavaju u Evropi kliničku primenu ovih znanja za identifikaciju izvodljivih dijagnostičkih puteva, efikasnija klinička ispitivanja i efikasne intervencije na način života i ishranu. SENESCENCE2030 će naglasiti socio-ekonomski uticaj terapijskih pristupa i isplativost vremenskih intervencija za definisanje inovativnih procesa, mjera i proizvoda uticaja na industrije, finansijere i kreatore politike zainteresovane za rješavanje zdravstvenih i socioekonomskih izazova u vezi sa starenjem. Sve u svemu, SENESCENCE2030 će osnažiti prelazak sa terapijskog pristupa usredsređenog na bolest ka preventivnom i personalizovanom tretmanu.				
18.	Dr sc. med Emir Muzurović	COST EU project	a) European network to tackle METAbolic alterations in HEART failure” (EU- METAHEART)	

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

			b) CA20122 - Harmonizing clinical care and research on adrenal tumours in European countries (HARMONISATION)	
a) European network to tackle METAbolic alterations in HEART failure” (EU-METAHEART) COST Akcija „Evropska mreža za borbu protiv metaboličkih promena kod SRČANE insuficijencije“ (EU-METAHEART) okupiće istraživače iz Evrope da doprinesu širokom spektru naučne ekspertize, najsavremenijih tehnologija, naučne razmene i obrazovanja za podsticanje revolucionarne nauke koja pomera polje napred ka poboljšanju lečenja pacijenata sa srčanom insuficijencijom. COST akcija će omogućiti razvoj najsavremeniji pristup ka dubljem razumijevanju metaboličke disfunkcije kod srčane insuficijencije. Identifikovali smo četiri naučne ključne oblasti u kojima je metabolička ili mitohondrijalna disfunkcija centralna, a kojima će se baviti četiri radne grupe (RG): 1) Uticaj metaboličkih poremećaja na supstratni i intermedijarni metabolizam u srčanim miocitima 2) Metabolički aspekti vaskularne disfunkcije 3) Imunometabolizam: kako metaboličke promene kontrolišu upalu i obrnuto 4) Mehano-energetsko razdvajanje i redoks promene mitohondrija b) CA20122 - Harmonizing clinical care and research on adrenal tumours in European countries (HARMONISATION) Cilj akcije jeste da se konstituiše multidisciplinarna mreža za harmonizaciju kliničke njege i istraživanja nadbubrežnih tumora širom Evrope. Ova mreža za saradnju će uspostaviti moderan okvir za razvoj nove generacije randomizovanih kliničkih ispitivanja u realnom vremenu koja će biti udružena i zasnovana na registru. U tu svrhu, HARMONISATION će biti organizovan u pet radnih grupa: 1. Usklađivanje kliničke prakse za tumore nadbubrežne žlijezde; 2. Usklađivanje istraživanja tumora nadbubrežne žlijezde i prakse 3. Usklađivanje alata informacione tehnologije (IT)/vještačke inteligencije (AI) sa standardizovanim registrom; 4. Usklađivanje etičkog i pravnog okvira potrebnog za federalna evropska suđenja; i 5. Komunikacija, širenje i inkluzivnost.				
19.	Prof. dr Elvir Zvrko	COST EU project	a) The INTERCEPT (INTercEption of oRal CancEr develoPmenT) b) CA22159 - National, International and Transnational	

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

			Histories of Healthcare, 1850-2000 (EuroHealthHist)	
a) The INTERCEPTOR (INTercEption of oRal CancEr develoPmentT), vremenski okvir COST akcije 2022-2026. Akcija se bavi izazovom prevencije oralnog karcinoma i donosi novu paradigmu u liječenju bolesti oralnih potencijalno malignih poremećaja (OPMD). Oslanjajući se na izvrsna translacijska istraživanja, brigu o pacijentima i edukaciju u Evropi u području onkologije, INTERCEPTOR će razviti buduće strategije personaliziranih preventivnih i terapijskih pristupa za OPMD. b) CA22159 - National, International and Transnational Histories of Healthcare, 1850-2000 (EuroHealthHist) Trenutno stanje u istoriji medicine ukazuje na stalnu podjelu u pogledu tema, pristupa, metoda, pa čak i izvora u različitim dijelovima Europe. To odražava odvojene istraživačke kulture i mreže oblikovane dugoročnim pristupima istoriji medicine. Ova će se akcija baviti ovim izazovom kroz naučnu razmjenu oko četiri istraživačke teme – pružanje zdravstvene njege, pružaoci zdravstvene njege, pacijenti i finansije u zdravstvu.				
20.	Prof. dr Mileta Golubović	Program kolaborativnih grantova Fonda za inovacije Crne Gore, a KCCG i kompanija IT Advanced Services d.o.o. (ITAS) nastupaju kao partneri na projektu	AI sistem za digitalnu patološku analizu adenokarcinoma (PathAI)	
Projekat se realizuje u okviru Programa kolaborativnih grantova Fonda za inovacije Crne Gore, a KCCG i kompanija IT Advanced Services d.o.o. (ITAS) nastupaju kao kopodnosioci projekta. Istraživanje je usmjereno na mogućnost primjene vještačke inteligencije za digitalnu analizu histopatoloških uzoraka, sa posebnim fokusom na detekciju adenokarcinoma. Projekat ima za cilj da razvije AI model koji će asistirati patologu u analizi uzoraka i tako unaprijediti dijagnostički proces. U sklopu projekta koristiće se isključivo već postojeći, arhivirani i anonimizovani patohistološki uzorci, koji su nastali tokom redovne dijagnostičke prakse Instituta za patologiju KCCG. Neće se vršiti dodatno uzorkovanje, niti će se koristiti podaci koji omogućavaju identifikaciju pacijenata. Projekat se završava za 18 mjeseci				
21.	Doc. dr Lidija Banjac	Studija KCCG, IBD, neonatologija	Povezanost moždanog oštećenja detektovanog kranijalnim ultrazvukom kod prevremeno rođene dece sa specifičnim biohemijskim i markerima nutritivnog statusa	

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

Studija istražuje povezanost moždanog oštećenja kod prevremeno rođene dece, detektovanog transkranijalnim ultrazvukom, sa biohemijskim i nutritivnim markerima. Fokus je na neuron-specifičnoj enolazi (NSE) i prealbuminu kao potencijalnim indikatorima ranog oštećenja mozga i nutritivnog statusa. Kranijalni ultrazvuk se koristi kao primarna, neinvazivna metoda za detekciju intrakranijalnih hemoragija i periventrikularne leukomalacije. Istraživanje uključuje prevremeno rođenu decu sa različitim gestacijskim uzrastom i telesnom masom. Studija se sprovodi uz odobrenje direktora ustanove i Etičkog komiteta, kao i uz pisanu saglasnost roditelja. Studija se realizuje u Centru za neonatologiju Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore, dok će se biohemijska obrada uzoraka vršiti u Odjeljenju za laboratorijsku dijagnostiku istog instituta. Kod svih ispitanika meri se antropometrijski status i nivoi NSE i prealbumina u ranim danima života. Učesnici su podeljeni u kontrolnu i ispitivanu grupu na osnovu nalaza ultrazvuka mozga. Istražuje se da li viši nivoi NSE i lošiji nutritivni status koreliraju sa težim oštećenjem mozga. Posebna pažnja posvećena je ispitivanju da li nutritivni status pri rođenju predstavlja rizični faktor za nastanak oštećenja. Ovo istraživanje predstavlja pionirski rad u našoj zemlji i regionu. Rezultati bi mogli doprineti razvoju dijagnostičkog algoritma za ranu detekciju i prevenciju neuroloških komplikacija kod prevremeno rođenih beba. Trajanje studije - okvirno 2024-2025.				
22.	Dr Aleksandar Popović	EU4HEALTH JOINT ACTION BIZI program i ABC praksa		
U sklopu EU4HEALTH JOINT ACTION se sprovodi BIZI program i ABC praksa Program za unaprjeđenje mentalnog zdravlja sa fokusom na prevenciju suicida i promociju mentalnog zdravlja u zajednici. Predloženi program osmišljen je kao strateški odgovor na sve izraženije potrebe u oblasti mentalnog zdravlja, sa posebnim fokusom na prevenciju suicida i promociju mentalnog blagostanja u zajednici. Program kombinuje dva međusobno komplementarna modela djelovanja: BIZI program i ABC praksu. BIZI program predstavlja interaktivni, online, samoodrživi i otvoreno dostupni kurs usmjeren na osnaživanje pojedinaca i profesionalaca u zajednici za prepoznavanje i prevenciju suicida. Nosilac implementacije BIZI programa biće Klinički centar. Institut za javno zdravlje biće ključni partner u ovom procesu – njegova uloga podrazumijeva dopunu rada, softverska podrška, kao i praćenje efekata programa. Pored toga, Institut za javno zdravlje će bi nosilac ABC prakse – modela koji obuhvata promociju mentalnog zdravlja kroz edukacije, kampanje i radionice u zajednici i među ranjivim grupama. U realizaciju ABC aktivnos biće uključeni i eksperti iz Kliničkog centra iz domena psihijatrije i kliničke psihologije. Institut za javno zdravlje i Ministarstvo zdravlja će obezbijediti asistenciju u izboru i koordinaciji eksternih partnera. Program predstavlja snažan iskorak u unapređenju sistema mentalnog zdravlja u Crnoj Gori, naročito u oblastima koje do sada nisu bile sistemski razvijene.				
23.	Irena Aligrudić, mr fizike	HITRI; IAEA; SEEIIST	Developing Human Resources for Setting Up an Ion Beam Therapy Centre within the Joint South East European International Institute for Sustainable Technologies 2020.	

Podaci CEZANE o aktivnim studijama/projektima u KCCG koje se bave naučnim istraživanjem

Projekat DEVELOPING HUMAN RESOURCES FOR SETTING UP AN ION BEAM THERAPY CENTRE WITHIN THE JOINT SOUTH EAST EUROPEAN INTERNATIONAL INSTITUTE FOR SUSTAINABLE TECHNOLOGIES 2020.

Ovaj projekat je podržan od strane International Atomic Energy Agency (IAEA), i odnosi se na razvoj ljudskih resursa u oblasti hadronske terapije, i kao podrška projektu SEEIIST u koji su uključene zemlje jugoistočne Evrope. Započeo je 2020 godine, i planiran je da traje 4 godine, ali je zbog pandemije izazvane korona virusom odložen i produžen. U okviru njega su planirani fellowship-ovi za inženjere, fizičare, 3 workshopa i jedna naučna posjeta. Do sada je realizovan 1 FE, 3 workshopa. U toku je realizacija preostala dva Fellowship-a. Ovaj projekat je povezan sa HITRI plus projektom koji je podržan od strane Evropske Unije- Horizon 2020, a odnosi se takođe na razvoj hadronske terapije.